Provincie Zeeland

M.E.R.-lokaties voor grootschalige opwekking van windenergie in Zeeland

Nota van antwoord

milieu-effectrapportage

Lokaties voor grootschalige opwekking van windenergie in Zeeland

Nota van Antwoord

Naar aanleiding van de opmerkingen en adviezen
ingebracht tijdens het vooroverleg

vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland

april 1996

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING

In januari 1996 zijn wij gestart met de milieu-effectrapportage Lokaties voor grootschalige opwekking van windenergie in Zeeland. Het doel van deze milieu-effectrapportage is meer zicht te krijgen op de effecten die grootschalige windenergieparken met zich meebrengen. Mede met behulp van die informatie zijn wij voornemens (minimaal) 200 MW windenergievermogen ruimtelijk mogelijk te maken in het herziene streekplan Zeeland. In totaal, dat wil zeggen samen met de reeds gerealiseerde of gestarte projecten, zal er dan in de provincie Zeeland voor minimaal 250 MW windenergievermogen ruimte zijn. Dit is overeenkomstig de taakstelling van de Bestuursovereenkomst Plaatsingsproblematiek Windenergie.

De startnotitie, met daarbij gevoegd de concept-richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport, heeft van 19 januari tot en met 15 februari 1996 ter inzage gelegen. Het doel van deze inspraakronde is om helder te krijgen welke aspecten in het milieu-effectrapport aan de orde dienen te komen. In de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport geven wij de leidraad aan voor de inhoud van het milieu-effectrapport.

Nadat het milieu-effectrapport is opgesteld, zullen wij het herziene streekplan in ontwerp vaststellen (najaar 1996). Hierin zal worden aangeven op welke lokaties grootschalige windparken in principe kunnen worden aangelegd. Op dat moment vindt weer een inspraak- en adviesronde plaats die zich met name richt op de bestuurlijke keuze om bepaalde lokaties in het streekplan aan te duiden voor grootschalige windenergie.

Wij hebben 38 reacties ontvangen. In bijlage 1 worden de personen en instanties waarvan wij een reactie hebben ontvangen opgenoemd. Daarnaast heeft de Commissie voor de milieu-effectrapportage een advies uitgebracht voor de richtlijnen. Dit advies is opgenomen in bijlage 2.

In deze Nota van Antwoord geven wij onze reactie op de ontvangen opmerkingen en adviezen. De inspraakreacties worden per onderwerp behandeld. De nummers in de tekst corresponderen met de nummers van de insprekers en adviseurs in bijlage 1.

De nota is verdeeld in twee delen:

- deel I, het antwoord op de inspraakreacties en adviezen, en
- deel II, het antwoord op het richtlijnenadvies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage.

In de samenvatting hebben wij aangegeven welke veranderingen er in de concept-richtlijnen zijn aangebracht naar aanleiding van de inspraakreacties en adviezen.

Voor de duidelijkheid wijzen wij er op dat deze Nota van Antwoord en de Richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport **voorbereidingshandelingen** zijn voor de herziening van het streekplan Zeeland. Het is daarom niet mogelijk hiertegen op dit moment bezwaar te maken.

SAMENVATTING

Naar aanleiding van de inspraakreacties en adviezen zijn de concept-richtlijnen op de volgende punten aangepast:

p.3 onder Inrichtingsvarianten: de aanduidingen "circa 500 kW" en "circa 1 MW" zijn geschrapt.

p.3 onder Nulalternatief: Het nulalternatief dient in het onderzoek als referentiekader. Geef een beschrijving van de huidige situatie en autonome ontwikkeling.

p.3 onder Meest-milieuvriendelijke alternatief is toegevoegd: Geef aan welke mogelijkheden er zijn voor mitigerende maatregelen (vooral ten aanzien van vogels).

p.6 eerste zin is veranderd in: Geef aan hoe rekening is gehouden met de mogelijke effecten op telecommunicatieverbindingen, en hoe deze effecten kunnen worden voorkomen.

p.7 onder Vorm en presentatie van het milieu-effectrapport is toegevoegd: Het milieu-effectrapport dient beknopt te worden gehouden.

DEEL I

ANTWOORD OP OPMERKINGEN EN ADVIEZEN

Probleem- en doelstelling

Wij zijn verheugd dat een aantal insprekers zich expliciet heeft uitgesproken vóór het uitvoeren van deze milieu-effectrapportage en vóór windenergie. (2, 17, 27, 29, 32)

Enkele insprekers hebben aangegeven meer duidelijkheid te willen over de relatie tussen de milieu-effectrapportage en het bestaande provinciale beleid ten aanzien van windenergie, zoals verwoord in de Beleidsnotitie en streekplanuitwerking Windenergie.

In de streekplanuitwerking Windenergie ligt de nadruk op lokaties die op kortere termijn kansen bieden voor het realiseren van windparken. Tegelijk hebben wij daarin uitgesproken dat een milieu-effectrapportage voor grootschalige windparken zal worden gestart, om te bewerkstelligen dat ook op termijn voldoende potentiële lokaties beschikbaar zijn.

De provincie streeft in haar beleid naar concentratie van grootschalige activiteiten, zoals windenergieparken. Kleinschalige windenergieprojecten zijn mogelijk, maar wij staan terughoudend ten opzichte van grote aantallen kleine projecten.

Het onderzoek in het kader van de milieu-effectrapportage richt zich op grote windparken. Informatie uit dit onderzoek zal ten grondslag liggen aan het beleid ten aanzien van grootschalige windenergie, dat zal worden verwoord in het herziene streekplan. Tot die tijd geldt het huidige beleid. (6, 23, 31, 32)

Ons uitgangspunt is dat de taakstelling die voortkomt uit de Bestuursovereenkomst Plaatsingsproblematiek Windenergie haalbaar is. Dat wil zeggen dat wij er naar streven voor 250 MW windenergievermogen ruimte te scheppen in het ruimtelijk beleid. Gezien het reeds geplaatste vermogen en de plannen die in ontwikkeling zijn, dient er nog voor (minimaal) 200 MW ruimte gevonden te worden. (27)

Meerdere insprekers onderstrepen het, door ons in de startnotitie aangegeven, belang van het creëren van maatschappelijk draagvlak voor grootschalige windenergie. Wij zijn van mening dat de milieu-effectrapportage mogelijk kan bijdragen aan het vergroten van het draagvlak. Meer kennis over de effecten op bijvoorbeeld landschap, woon- en leefmilieu (veiligheid, geluid) en natuur kan de discussie helderder maken en wellicht de houding ten opzichte van windenergie in positieve zin doen veranderen. (13, 17, 23, 27, 29, 31)

Doel van de milieu-effectrapportage is zoveel mogelijk objectieve informatie te krijgen voor de besluitvorming rond de in het herziene streekplan aan te duiden lokaties voor grootschalige opwekking van windenergie. Het niveau van het onderzoek sluit aan bij het besluitvormingsniveau (keuze van de lokaties). De inrichting van de lokaties is een zaak tussen de initiatiefnemer en de gemeente. (12, 13, 15, 27)

Rol van de provincie in windenergie

Enerzijds wordt voorgesteld de provincie een actievere rol te laten spelen, anderzijds een juist terughoudende, meer aan de marktpartijen overlatende, rol. Wij zijn van mening dat de rol van de provincie voorlopig dient te blijven in de voorwaardescheppende sfeer. Dat wil zeggen: het -in overleg met de gemeenten- ruimtelijk mogelijk maken van windenergie, het verstrekken van informatie

over windenergie, het leggen van contacten tussen verschillende partijen, en het coördineren van activiteiten. (13, 17)

Klankbordgroep, contacten met belanghebbenden

De klankbordgroep bestaat uit personen die op grond van deskundigheid de kwaliteit van de milieu-effectrapportage bewaken. De leden van de klankbordgroep zijn afkomstig uit de sectoren die met windenergie te maken hebben (zoals landbouw, nutsbedrijf, natuurorganisatie, gemeente en provincie). Zij spreken zonder last of ruggespraak. Dit wil zeggen dat zij niet deelnemen aan de klankbordgroep als vertegenwoordiger van een bepaalde organisatie.

Tijdens het onderzoek zal contact worden onderhouden met de gemeenten waarin onderzoekslokaties zijn gelegen. Zij zijn immers direct betrokken bij de ruimtelijke planvorming. Voor verschillende deelaspecten van het onderzoek zal contact worden opgenomen met de betrokken instanties. (9, 12, 23, 27)

Alternatieven en varianten

Enkele insprekers stellen voor de door ons aangegeven denkrichting van lokaties van 30 tot 50 MW grootte, te wijzigen. Zowel de onder- als bovengrens wordt ter discussie gesteld.

Wij willen in dit onderzoek meer duidelijkheid krijgen over de effecten van grote windparken op verschillende lokaties. Om een zorgvuldige vergelijking tussen lokaties in het onderzoek mogelijk te maken is het wenselijk dat zij van gelijke omvang (in MW vermogen) zijn. Dit houdt in dat zeer grote onderzoekslokaties zullen worden opgesplitst in meerdere lokaties van eenzelfde omvang. Dit is om onderzoekstechnische redenen.

Naar onze mening hoeft een lokatie niet door één initiatiefnemer ingevuld te worden. Het is goed denkbaar dat meerdere initiatiefnemers met verschillende projecten naast elkaar parken realiseren. Dan vormen de kleinere projecten samen toch weer een groot geheel.

Wij zien op dit moment dan ook geen redenen om de voorgestelde denkrichting te wijzigen. In het milieu-effectrapport zal aan de orde komen voor welke omvang gekozen is, en waarom. (17, 27, 29, 31, 32)

Bij het afbakenen van de onderzoekslokaties zal rekening worden gehouden met de plaatselijke omstandigheden. Daar zal een bepaalde opstelling uit voortvloeien. Het verschil tussen een lijn- en een clusteropstelling in verschillende milieu-aspecten (zoals landschap en geluid) komt in het onderzoek aan de orde. Wij hebben eerder uitgesproken voorkeur te hebben voor windparken bij grote infrastructurele werken in lijnopstelling. Het onderzoek moet uitwijzen of dit standpunt haalbaar en juist is. (14, 19, 20, 22, 23, 27, 38)

Een inspreker geeft aan dat voor 'grote' windturbines in het onderzoek beter uitgegaan kan worden van 1,5 MW dan 1 MW per molen. Dit gezien de snelle technologische ontwikkelingen. Wij zijn van mening dat de richtlijnen niet de plaats zijn om de grootte van de molens die onderzocht worden vast te leggen. Van belang voor het onderzoek vinden wij het onderscheid tussen relatief veel molens met klein en relatief weinig molens met groot vermogen. In het milieu-effectrapport moet worden aangegeven van welke vermogenstypes gebruik is gemaakt bij het onderzoek. In het rapport zal ook aandacht besteed worden aan de grootte, in de zin van masthoogte, van de turbines. (1)

Uit de concept-richtlijnen op p.3 onder Inrichtingsvarianten worden de aanduidingen "(circa 500 kW)" en "(circa 1 MW)" geschrapt.

Studiegebied

Het studiegebied weergegeven in de startnotitie is een eerste selectie van gebieden die geschikt zijn voor grootschalige windparken, gemaakt op grond van enerzijds overheidsbeleid en anderzijds economische motieven (windaanbod). Veel insprekers en adviseurs hebben op de kaart uit de startnotitie (figuur 1) gereageerd.

Het milieu-effectrapport dient een zoveel mogelijk objectief beeld te geven van de mogelijke lokaties voor grootschalige windenergie in Zeeland. In het milieu-effectrapport zal worden weergegeven op grond van welke afwegingen de onderzoekslokaties tot stand zijn gekomen. Hierbij zal ingegaan worden op het beleid van de verschillende (overheids)instanties. De bestuurlijke keuze, het aanduiden van lokaties in het herziene streekplan, vindt plaats nadat het milieu-effectrapport is opgesteld. Hierbij zullen, naast de informatie uit het milieu-effectrapport, ook andere factoren een rol spelen. (6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 27, 28, 30, 32)

Drie insprekers stellen voor om ook het Zeeuwse deel van de Noordzee mee te nemen als studiegebied. Wij zijn het hier niet mee eens om de volgende redenen:

1. in het herziene streekplan dient ruimte gecreëerd te worden voor windparken, overeenkomstig de Bestuursovereenkomst Plaatsingsproblematiek Windenergie. De bestuursovereenkomst gaat uit van landlokaties. Als extra optie is door ons gekeken naar de Zeeuwse wateren. Deze blijken echter op grond van natuurwaarden grotendeels uitgesloten te zijn als mogelijke lokatie voor een grootschalig windpark. Een deel van de Westerschelde blijft dan nog over. Dit gebied is echter op grond van enerzijds de scheepvaartfunctie en anderzijds de dynamiek van het systeem (en daarmee de technische en financieel-economische consequenties) niet geschikt voor grootschalige windenergie.
2. het ontwikkelen van windparken op de Noordzee is volgens deskundigen pas op lange termijn een optie, vanwege de technische, juridische en financieel-economische consequenties. Wij zijn van mening dat de mogelijkheid van offshore-windparken serieus moet worden onderzocht, wanneer meer duidelijkheid is over de haalbaarheid van dergelijke projecten. (12, 17, 38)

Wij hebben er voor gekozen om gebieden met een gemiddelde jaarlijkse windsnelheid van < 6 m/s (op 30 m hoogte) in eerste instantie uit te sluiten van het studiegebied. Dit is gedaan om een selectie te maken van gebieden die financieel-economisch minder interessant zijn. In de reacties wordt er op gewezen dat moderne, hogere molens letterlijk meer wind vangen, en dat dus een lagere windsnelheid kan worden aangehouden. In de praktijk blijkt de windsnelheid zowel in positieve als negatieve zin af te kunnen wijken van de windkaart. In het milieu-effectrapport zal voor de afbakening van de onderzoekslokaties het criterium gemiddelde jaarlijkse windsnelheid komen te vervallen. In het rapport zal aangegeven worden wat de rol is van de gemiddelde jaarlijkse windsnelheid bij het realiseren van windparken. (7, 27, 32)

Aanvulling lijst van relevante besluiten

De lijst van relevante besluiten is door ons aangevuld met de volgende besluiten:
- de Paraplunota en het Landschapsbeleidsplan (20, 22, 30)
- Plan van aanpak Kanaalzone en Intergemeentelijke structuurvisie (28, 38)
- Beleidsplan voor de Zeeuwse kust en de Westerschelde-oevers (24)
- Beleidsplan Krammer-Volkerak (12, 37)
- Nota Omgaan met risico's (12)

De ontwikkelingen rond het Landschapspark tussen Voorkempen en Zeeland zullen door ons worden gevolgd. (20, 22, 30)

De provinciale Energienota is nog niet in concept gereed. Inhoudelijk zal op ambtelijk niveau afstemming plaatsvinden. (17)

Gevolgen voor het milieu

Veel insprekers hebben zich verdiept in de gevolgen die een grootschalig windpark mogelijk kan hebben voor het milieu. Wij gaan in deze Nota van Antwoord niet in detail in op de reacties. Alle opmerkingen zijn door ons genoteerd. Het gaat samengevat om de volgende aandachtspunten:

- Een aantal insprekers wijst op het belang om de gevolgen voor het huidige en toekomstige **bodemgebruik**, inclusief bedrijfsvoering, op en rond lokaties voor windparken in kaart te brengen. Genoemd worden onder meer de gevolgen voor de agrarische bedrijfsvoering, kleine kernen, recreatie, (mini-)campings en andere bedrijven en bedrijvigheid in het buitengebied. (9, 10, 11, 13, 16, 17, 33)

- Het aspect **geluid** heeft onze aandacht, gezien de gevolgen die dit kan hebben voor het woon- en leefmilieu en bodemgebruik. (11, 12, 13, 14, 15)

- **Veiligheid** zal in het milieu-effectrapport in verschillende facetten aan de orde komen. De veiligheid van het verkeer, de waterkeringen, vliegvelden, en passanten zal bestudeerd worden. (3, 12, 13, 22, 24)

- In de startnotitie hebben wij aangegeven dat windmolens een grote invloed uitoefenen op het **landschap**. Wij delen dan ook de mening van de insprekers en adviseurs dat de gevolgen voor het landschap goed in beeld gebracht moeten worden. In het milieu-effectrapport zullen de gevolgen voor het landschap gevisualiseerd moeten worden. (11, 12, 14, 15, 17, 18, 20, 23, 27, 30)

- Bij het aspect **natuur** gaat de aandacht in eerste instantie uit naar de mogelijke effecten op vogels (slachtoffers en verstoring) en het voorkomen daarvan. Daarnaast zal in het milieu-effectrapport aandacht worden besteed aan effecten op de flora en overige fauna. (12, 14, 18, 22, 25, 26)

- De invloed van grote windparken op het **woon- en leefmilieu** zal in het milieu-effectrapport aan de orde komen. (12)

- Enkele insprekers hebben vragen over de onder **overige gevolgen** gegroepeerde effecten op de telecommunicatie. Wij verstaan onder telecommunicatie het hele spectrum aan telecommunicatiediensten, te weten: radio- en televisie-omroep, straal-, satelliet-, mobilofonie en semafoonverbindingen, radiorichtingzoekers en radio-installaties. (7, 8, 12, 22)

  Verander op p.6 de eerste zin als volgt: geef aan hoe rekening is gehouden met de mogelijke effecten op telecommunicatieverbindingen, en hoe deze effecten kunnen worden voorkomen.

DEEL II

ANTWOORD OP HET ADVIES VOOR DE RICHTLIJNEN VAN DE COMMISSIE VOOR DE M.E.R.

Algemeen

Wij danken de Commissie dat zij voor haar advies aansluiting heeft gezocht bij de concept-richtlijnen zoals die in een bijlage bij de startnotitie waren opgenomen.

Probleemstelling, doel en besluitvorming

Het milieu-effectrapport wordt opgesteld om meer duidelijkheid te verkrijgen over de mogelijke lokaties voor en milieu-effecten van grootschalige opwekking van windenergie. Mede op basis van deze informatie zullen in het herziene streekplan Zeeland lokaties worden aangeduid waar grootschalige windprojecten kunnen worden uitgevoerd.

Tijdens het onderzoek en bij de besluitvorming zal rekening worden gehouden met het beleid van (overheids)instanties binnen en buiten Zeeland. In de besluitvorming zullen wij aandacht besteden aan de wijze van afbakening (mate van flexibiliteit) van de lokaties. Tevens zullen wij zorg dragen voor een voldoende afstemming van het beleid voor grote en kleine windenergieprojecten.

Het herziene streekplan Zeeland zal najaar 1996 in ontwerp vastgesteld worden. Tot die tijd geldt het huidige beleid, zoals vastgelegd in de streekplanuitwerking Windenergie.

Voorgenomen activiteit en alternatieven

Wij zijn van mening dat het voor verschillende milieu-aspecten (zoals landschap en geluid) van belang is in het onderzoek onderscheid te maken tussen een park met relatief veel turbines met middelgroot vermogen en een inrichting met relatief weinig molens met groot vermogen. De exacte definitie van 'middelgroot' en 'groot' vermogen zal in het milieu-effectrapport beargumenteerd worden. In het milieu-effectrapport zal aangegeven worden welke grootte (qua vermogensomvang) de onderzoekslokaties hebben gekregen, en op grond van welke argumenten. Ook zal aandacht besteed worden aan de hoogte van de windturbines.

In het milieu-effectrapport zal aangegeven worden aan de hand van welke criteria het studiegebied en de onderzoekslokaties zijn afgebakend. Hierbij zullen de relevante overheidsbesluiten betrokken worden. Tevens zal worden aangegeven hoe met het criterium van de gemiddelde jaarlijkse windsnelheid is omgegaan.

In het rapport zal gemotiveerd worden op welke wijze de alternatieven tot stand zijn gekomen. Daarbij zal aangegeven worden op welke wijze het meest milieuvriendelijke alternatief is opgebouwd.

Naar aanleiding van het advies van de Commissie is het nulalternatief, zoals geformuleerd in de concept-richtlijnen, komen te vervallen.

> Formuleer het nulalternatief (p.3 onder paragraaf 3.5) als volgt: het nulalternatief dient in het onderzoek als referentiekader. Geef een beschrijving van de huidige situatie en autonome ontwikkeling.

Naar aanleiding van het advies van de Commissie is aan het meest-milieuvriendelijke alternatief toegevoegd dat moet worden bezien welke mogelijkheden er zijn voor mitigerende maatregelen (vooral ten aanzien van vogels).

> Voeg aan de concept-richtlijnen op p.3 onder paragraaf 3.6 toe: Geef aan welke mogelijkheden er zijn voor mitigerende maatregelen (vooral ten aanzien van vogels).

Vorm en presentatie van het milieu-effectrapport

Naar aanleiding van het advies van de Commissie is aan paragraaf 10.1 (Vorm en presentatie van het milieu-effectrapport) toegevoegd dat het milieu-effectrapport beknopt moet worden gehouden.

> Voeg aan de concept-richtlijnen op p.7 onder paragraaf 10.1 toe: Het milieu-effectrapport dient beknopt te worden gehouden.

Bijlage 1

Lijst van insprekers en adviseurs

1. Technisch bureau Hollink b.v.
2. Fam. W.P. de Wolf-Cornelisse
3. Waterschap Hulster Ambacht
4. Waterschap De Drie Ambachten
5. NS Railinfrabeheer
6. Burgemeester en wethouders van Oostburg
7. Havenbedrijf Antwerpen
8. Nederlandsche Omroep-Zendermaatschappij n.v.
9. Natuur- en Recreatieschap de Grevelingen
10. Burgemeester en wethouders van Noord-Beveland
11. P.J. Temmerman
12. Minister van Verkeer en Waterstaat
13. Gewestelijke Raad voor Zeeland van het Landbouwschap
14. Stuurgroep Oosterschelde
15. Burgemeester en wethouders van Reimerswaal
16. Havenschap Vlissingen
17. Provinciale Commissie Milieubeheer en Waterhuishouding
18. Ministerie van landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Zuidwest
19. Burgemeester en wethouders van Tholen
20. Burgemeester en wethouders van Ossendrecht
21. n.v. Delta Nutsbedrijven
22. Vereniging BENEGORA leefmilieu v.z.w.
23. Burgemeester en wethouders van Hontenisse
24. Waterschap Zeeuwse Eilanden
25. Directeur-Generaal van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
26. Wildbeerseenheid Hontenisse
27. Nederlandse windenergievereniging
28. Burgemeester en wethouders van Sas van Gent
29. H. Risseeuw
30. Burgemeester en wethouders van Woensdrecht
31. Zeeuwind
32. Zeeuwse Milieufederatie, mede namens de Vereniging Natuurmonumenten en de Stichting Het Zeeuwse Landschap
33. Vereniging van Burgemeesters, wethouders en secretarissen op Schouwen-Duiveland
34. Gemeente Zelzate
35. Burgemeester en wethouders van Valkenisse
36. Gemeente Assenede
37. Bestuurlijk overleg Krammer-Volkerak
38. Burgemeester en wethouders van Terneuzen

Bijlage 2

commissie voor de milieu-effectrapportage

Provinciaal bestuur van Zeeland
Postbus 165
4330 AD MIDDELBURG

uw kenmerk	uw brief	ons kenmerk
959444/339/14	d.d. 9 januari 1996	U157-96/Od/yh/752-27
onderwerp Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport locaties voor grootschalige opwekking van windenergie in Zeeland	doorkiesnr. (030) 234 76 22	Utrecht, 14 maart 1996

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over locaties voor grootschalige opwekking van windenergie in Zeeland.
Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

ir. M.M.U. van Dis
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
locaties voor grootschalige opwekking van windenergie in Zeeland

Secretariaat: Arthur van Schendelstraat 800
Utrecht, tel.: (030) 234 76 66
Telefax: (030) 233 12 95

Correspondentie-adres:
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport locaties voor grootschalige opwekking van windenergie in Zeeland

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieu-effectrapport over locaties voor grootschalige opwekking van windenergie in Zeeland,

uitgebracht aan provinciaal bestuur van Zeeland door de Commissie voor de milieu-effectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r. locaties voor grootschalige opwekking van windenergie in Zeeland

de secretaris

drs. M. Odijk

de voorzitter

ir. M.M.U. van Dis

Utrecht, 14 maart 1996

INHOUDSOPGAVE

BIJLAGEN

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

In aanvulling op de concept-richtlijnen[1] voor het milieu-effectrapport over locaties voor grootschalige opwekking van windenergie in Zeeland adviseert de Commissie voor de milieu-effectrapportage:

- binnen de provinciale taakstelling helder aan te geven, of naast grootschalige locaties ook een substantiële bijdrage is te verwachten van kleinschaliger en middelgrote locaties en hoe de procedures voor het zoeken van de locaties samenhangen;
- aan te geven, hoe en waarom in dit kader *'grootschalige locaties'* zijn gedefinieerd;
- te motiveren, waarom voor de grootschalige locaties gebieden van gelijke grootte worden gezocht, dan wel te overwegen deze voorwaarde in het MER te laten vervallen;
- duidelijk te maken, hoe de gebiedsafbakening vooraf (in de startnotitie) is verlopen en welke argumenten/overheidsbesluiten tot deze afbakening vooraf hebben geleid; wellicht enkele argumenten te heroverwegen;
- duidelijk te maken, of de afbakening van gebieden voor grootschalige windenergieopwekking gericht is op een precieze afbakening (zonder verdere keuzemogelijkheden) dan wel op een flexibele (groter oppervlak, met keuzemogelijkheden);
- bij het zoeken naar alternatieven een systematische aanpak te volgen en zo eenduidig mogelijke criteria te gebruiken;
- bij het zoeken naar alternatieven (= combinaties van gebieden waarop ten minste de gehele benodigde capaciteit aan windenergie grootschalig kan worden opgewekt) bij voorkeur eerst per gebied een milieutoets toe te passen;
- bij het voorspellen van milieu-effecten niet alleen te letten op effecten die zich binnen de provincie Zeeland voltrekken.

1 In de startnotitie voor deze milieu-effectrapportage zijn concept-richtlijnen opgenomen.

1. INLEIDING

Ter stimulering van gebruik van duurzame energiebronnen heeft de Nederlandse rijksoverheid in 1991 een bestuursovereenkomst gesloten met de zeven windrijke provincies. De provincies hebben een taakstelling op zich genomen om de plaatsing van windmolens met een totaal vermogen van 1000 MW mogelijk te maken voor het jaar 2000. Zeeland deelt in deze taakstelling. In het provinciaal milieubeleidsplan *Kerend Tij 2* is het Zeeuwse aandeel in de taakstelling, 250 MW, bevestigd. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen kleinschalige (A-), middelgrote (B-) en grootschalige (C-)locaties. In de streekplanuitwerking *Windenergie* zijn kansrijke B- en C-locaties aangeduid als speerpuntlocaties. Deze streekplanuitwerking was echter zonder milieu-effectrapportage (m.e.r.) tot stand gekomen. Inmiddels wordt de indeling in A-, B- en C-projecten niet meer gebruikt. Ten behoeve van de keuze van grootschalige locaties in een herziening van het streekplan zal een milieu-effectrapport (MER) worden opgesteld.

Op 17 januari 1996 werd kennisgeving gedaan van de startnotitie voor deze milieu-effectrapportage (m.e.r.)[2]. De Commissie voor de m.e.r. werd op 9 januari 1996 in de gelegenheid gesteld een advies uit te brengen over de richtlijnen voor het MER[3].
Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r. [4]. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.
Het doel van dit advies is om de gewenste inhoud van de richtlijnen voor het MER aan te geven. Het sluit aan bij de concept-richtlijnen, die in de startnotitie zijn opgenomen.
Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie rekening gehouden met de via het bevoegd gezag ontvangen adviezen, commentaren en opmerkingen[5].

---

2 Zie bijlage 1.

3 Zie bijlage 2.

4 De samenstelling hiervan is gegeven in de beknopte projectgegevens (bijlage 3).

5 Bijlage 4 geeft een overzicht van deze reacties.

2. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

Uit het MER moet duidelijk worden of de bestuursovereenkomst alleen grootschalige locaties betreft en welke relatie er bestaat met het beleid en de procedures voor kleinschalige en middelgrote locaties voor windenergie-opwekking. Tevens moet het verband worden gelegd met waarom in deze streekplanherziening zeelocaties voor windenergie-opwekking worden uitgesloten[6].
Het MER moet duidelijk motiveren, waar de grens wordt gelegd tussen grootschalige locaties en kleinschalige locaties[7]. Ook moet worden aangegeven, hoe de procedures voor het afbakenen van gebieden of criteria voor kleinschalige en middelgrote locaties voor windenergie-opwekking en die voor grootschalige locaties op elkaar zijn of worden afgestemd en in hoeverre hierin dezelfde of verschillende criteria worden toegepast[8].

Het MER moet aangeven welk oppervlak de grootschalige locaties in beslag zullen nemen en hoe het oppervlaktebeslag kan worden geminimaliseerd, dan wel hoe verschillende vormen van grondgebruik op de locaties kunnen worden gecombineerd[9].

Uit inspraakreacties en adviezen[10] blijkt, dat de afbakening van het studiegebied in de startnotitie onvoldoende inzichtelijk is. Daarom behoeft deze afbakening vooraf in het MER extra aandacht. Het MER moet (beknopt, maar uitgebreider dan in de startnotitie) de argumenten en overheidsbesluiten aangeven op grond waarvan gebieden al dan niet zijn uitgesloten[11], alsmede het resultaat van deze uitsluiting op kaart.

Tevens dient duidelijk te worden, of en waarom in het zoekproces sluizen, waterlocaties en dijkzones worden uitgesloten[12].

---

6 Zie ook reactie 20 (bijlage 4).

7 Zie ook reactie 25 (bijlage 4).

8 Zie ook reacties 8, 9, 19, 20, 22, 24, 27 en 28 (bijlage 4).

9 Zie ook reactie 38 (bijlage 4).

10 Zie ook reacties 6, 9, 25, 26, 31 en 38 (bijlage 4).

11 Zie ook reacties 10, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 29 en 31 (bijlage 4). Bij overheidsbesluiten dienen niet alleen het Zeeuwse provinciale en het rijksbeleid te worden overwogen, maar ook beleid van Noord-Brabant, internationale conventies en richtlijnen, en het beleid van Belgische overheden (zie ook reacties 21, 22, 25, 26 en 32).

12 Zie ook reacties 12, 22, 25, 32, 37 en 38 (bijlage 4).

Daarbij verdient ook het criterium van de jaarlijkse gemiddelde windsnelheid ≥ 6 m/s toelichting[13]. Geef aan hoe dit criterium samenhangt met de veronderstelde ashoogte, en of in de planperiode van het herziene streekplan wellicht andere ashoogten tot de stand der techniek zouden kunnen gaan horen. Geef aan of bij een versoepeling van dit windsnelheidscriterium wellicht heel andere gebieden in aanmerking zouden komen dan in de startnotitie zijn aangegeven. Ga bij de kaartweergave uit van zo actueel mogelijk materiaal en baseer de informatie zoveel mogelijk op feitelijke (windsnelheids-)metingen[14].

Ook moet worden aangegeven dat het MER is opgesteld ten behoeve van een streekplanherziening en hoe deze zal worden vastgesteld. Daarbij moet duidelijk worden, of de streekplanherziening exact de oppervlakte zal afbakenen die strikt nodig zal zijn voor plaatsing van windmolens, dan wel (ruimer) gebieden zal aangeven waarbinnen initiatiefnemers plannen kunnen ontwikkelen. Deze laatste mogelijkheid biedt vooral de nodige flexibiliteit bij gebieden die bij de afbakening vooraf niet zijn uitgesloten en waarover (nog) geen overeenstemming met de betrokken gemeenten bestaat.

Tot slot moet worden beschreven hoe het herziene streekplan en andere ruimtelijke plannen met elkaar samenhangen[15], en welke besluiten in een later stadium – na vaststelling van de streekplanherziening – nog moeten worden genomen om de grootschalige windenergielocaties te bouwen en in gebruik te nemen. Ook moet duidelijk worden of en op grond waarvan in het streekplan criteria hiervoor (zullen) zijn opgenomen.

---

13 Hierbij dient ook duidelijk te zijn op welke meethoogte dit criterium wordt toegepast. Zie daarnaast ook reacties 20, 24 en 25 (bijlage 4).

14 Zie ook reactie 24 (bijlage 4).

15 Zie ook reactie 34 (bijlage 4).

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:
"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

3.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit moet worden beschreven voor zover van gevolgen voor het milieu sprake is.

Motiveer de beperking tot turbines met een maximaal vermogen van 1 MW, gezien de realisatietermijn en de te verwachten technische ontwikkelingen, voor deze termijn en stel de beperking zo nodig bij[16].

Geef aan of en waarom de locaties van dezelfde omvang moeten zijn om een oplossing te kunnen bieden. Als de locaties even groot zouden moeten zijn, dan dient te worden aangegeven, of een variant met een gering aantal zeer grote locaties dan wel een variant met meerdere, minder grote locaties, milieuvoordelen kan bieden.

3.2 Aanpak voor het zoeken van alternatieven

Het is belangrijk dat het MER getuigt van een heldere aanpak om tot alternatieve locaties te komen. De startnotitie geeft het studiegebied aan, dat is afgebakend door enerzijds overheidsbesluiten (internationaal, provinciaal), anderzijds de windsnelheid. De Commissie kan met het principe van deze afbakening van het studiegebied instemmen. Wel meent zij dat het belangrijk is de lijst met overheidsbesluiten te actualiseren en wellicht de kaart van windsnelheden ook[17]. Het kan zijn, dat het studiegebied dan enigszins verandert ten opzichte van wat in de startnotitie is weergegeven.

---

16 Zie ook reactie 2 (bijlage 4).

17 Zie ook hoofdstuk 2 van dit advies.

De verdere afbakening zal dan op grond van (nadere) milieu-overwegingen, technische voorschriften en overwegingen (bijvoorbeeld invloed op telecommunicatie), ruimtelijke overwegingen (nabijheid van elektriciteitsnet, mogelijkheid om voldoende turbines te plaatsen) en samenwerkingsmogelijkheden met gemeenten kunnen plaatsvinden[18]. Belangrijk is dat hierbij gedetailleerder kaarten worden gebruikt.
Bij deze verdere afbakening adviseert de Commissie om eerst de afzonderlijke locaties op hun milieu-effecten te beoordelen. Zo nodig kan de geografische begrenzing van de locaties op grond van deze beoordeling worden aangepast om negatieve effecten op (delen van) de locaties te verminderen. Daarna kunnen andere criteria worden toegepast en kan worden bezien hoe de afzonderlijke locaties op een zinvolle manier tot alternatieven kunnen worden samengevoegd, die elk in ieder geval minimaal voldoende ruimte bieden voor realisatie van 250 MW windenergievermogen.

De keuze van de beschouwde alternatieven moet worden gemotiveerd, evenals de selectie van het eventuele voorkeursalternatief. Bij de motivering gaat in het MER vooral de aandacht uit naar de milieuargumenten.
Om een onderlinge vergelijking mogelijk te maken moeten de te vergelijken alternatieven tot op hetzelfde detailniveau worden uitgewerkt.
In ieder geval moet het meest milieuvriendelijke alternatief worden beschreven.

Overwogen kan worden, of er bij bepaalde locaties landschappelijke overwegingen zijn (en zo ja, welke: bijvoorbeeld verkaveling, structuurlijnen) om de turbines in het landschapsbeeld te combineren met bestaande structuren, zoals wegen en elektriciteitsmasten, zodanig dat beide elementen te zamen als één lineair structurerende factor in het landschapsbeeld worden beschouwd.

3.2.1 Nulalternatief

Er behoeft geen nulalternatief te worden beschreven. In dit MER kan worden volstaan met het beschrijven van de huidige situatie en autonome ontwikkeling[19] als referentiekader.

3.2.2 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het feit dat bij dit MER de provincie Zeeland zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag is biedt een goede kans om planvorming en effectvoorspelling hand in hand met elkaar te laten verlopen. De Commissie gaat er van uit, dat actief naar het milieuvriendelijkste alternatief zal worden gezocht.

Bij het zoeken naar het milieuvriendelijkste alternatief môet worden bezien welke mogelijkheden er zijn voor *mitigerende* maatregelen (vooral ten aanzien van vogels[20]). Daarenboven kan worden bezien welke mogelijkheden er zijn voor *compensatie*[21].

---

18 Zie ook reactie 38 (bijlage 4).

19 Zie hoofdstuk 4 van dit advies.

20 Zie ook reactie 17 (bijlage 4).

21 Wm, artikel 7.10 (zie ook reactie 38, bijlage 4).

4. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME MILIEU-ONTWIKKELING EN MILIEU-EFFECTEN

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

Artikel 1.1, lid 2 van de Wm:
"In deze wet en de daarop berustende bepalingen:

a. worden onder gevolgen voor het milieu mede verstaan gevolgen die verband houden met de doelmatige verwijdering van afvalstoffen, gevolgen die verband houden met het verbruik van energie en grondstoffen, alsmede gevolgen die verband houden met het verkeer van personen of goederen van en naar de inrichting;

b. worden onder bescherming van het milieu mede verstaan de verbetering van het milieu, de zorg voor de doelmatige verwijdering van afvalstoffen, de zorg voor een zuinig gebruik van energie en grondstoffen, alsmede de zorg voor de beperking van de nadelige gevolgen voor het milieu van het verkeer van personen of goederen van en naar de inrichting."

Maak zo veel mogelijk gebruik van de ervaringen bij andere windenergieprojecten. Vermeld onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens.

Besteed, in aanvulling op de concept-richtlijnen, aandacht aan:

- bodemgebruik. Daarbij dient te worden ingegaan op de consequenties voor ná de streekplanperiode. Ook zal aandacht moeten worden besteed aan de consequenties voor de agrarische sector[22]].
- vogels. De startnotitie geeft aan, dat het meten van verstoring van vogels moeilijk is. Het is onduidelijk, of dit effect wel zal worden beschouwd in het MER. De Commissie is van mening, dat er wel aandacht besteed dient te worden aan de verstoring/aantasting van voedsel- of pleistergebieden en de routes daartussen (ook over de landgrens, voor zover relevant[23]]).
- geluid: geef de geluidcontouren van het/de windturbinepark(en) bij verschillende windsnelheden[24]] en geef consequenties voor andere functies (in de omgeving van de parken) aan. Bij de berekeningen mag rekening worden gehouden met het feit dat in het vrije veld boven bepaalde windsnelheden het geluid van de turbines vanaf een bepaalde afstand wordt overstemd door het geluid van de wind zelf.
- de bijdrage van de locaties aan beperking van brandstofinzet en CO_2-emissies (ruwe schatting).

---

22 Zie ook reacties 13 en 14 (bijlage 4).

23 Zie ook reactie 26 (bijlage 4).

24 Zie ook reactie 16 (bijlage 4).

Het milieu-effectrapport hoeft niet in te gaan op de gevolgen voor de verkeersveiligheid[25]. Bij de beschouwing van de risico's dient echter wel ingegaan te worden op de risico-aspecten (bijvoorbeeld als gevolg van een rotorbladbreuk) voor vaarwegen, railverbindingen en wegverbindingen te land[26].

Bij de locatiekeuze zullen andere factoren, zoals de storing van scheeps- en walradarsystemen, radio-, televisie- en telecomverbindingen, plaatsbepalings- en telemetriesystemen en aanvliegroutes van vliegvelden[27] ook een rol spelen. Dergelijke factoren behoeven niet als milieugevolgen in het kader van m.e.r. te worden beschreven. Het MER moet in ieder geval duidelijk maken, of deze factoren al in de afbakening vooraf zijn meegenomen, of deze tijdens de afbakening voor de streekplanherziening een rol hebben gespeeld dan wel of deze factoren bij een nadere invulling van de streekplanherziening (concrete bouw van turbineparken) als criterium zullen gelden.

5. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De Commissie verwacht dat het moeilijk zal worden om op basis van *alle* milieu-effecten een eenduidige voorkeursvolgorde van de alternatieven op te stellen. Het lijkt voor de besluitvorming wenselijk om allereerst per thema (zoals invloed op landschap, invloed op natuur, invloed op woon- en leefmilieu e.d.) een volgorde te bepalen. Vervolgens kan door een zwaarder of lichter accent te leggen op thema's worden onderzocht in hoeverre de alternatieven gevoelig zijn voor het politieke gewicht dat aan een bepaald thema kan worden gehecht (multicriteria-analyse, met gevoeligheidsanalyse). Op die manier zou een rangorde van de alternatieven kunnen worden aangegeven (of verschillende rangordes, afhankelijk van het gewicht dat aan bepaalde onderwerpen wordt gehecht). Zo veel mogelijk moet worden vermeden dat al in het MER impliciet politieke keuzen worden gemaakt, bijvoorbeeld via weegfactoren waarvoor geen argumenten worden gegeven.

De vergelijking van alternatieven dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van kaarten en tabellen.

---

25 Wm, artikel 1.1, lid 2 (zie hierboven).

26 Zie ook reacties 3 en 12 (bijlage 4).

27 Zie ook reacties 7, 10, 11, 13 en 21 (bijlage 4).

6. LEEMTEN IN KENNIS / EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen* [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieu-effecten] *ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Artikel 7.39 van de Wm:
"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Beschreven moet worden:
- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre dit de kwaliteit van de besluitvorming beïnvloedt.

Geef aan hoe de ervaring bij de besluitvorming over en de inrichting en het functioneren van het eerste windmolenpark in het kader van de streekplanherziening zal kunnen worden gebruikt bij de besluitvorming over een tweede windmolenlocatie, en in het algemeen hoe de voortschrijdende ervaring over windenergie kan worden benut.

7. VORM EN PRESENTATIE EN SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De Commissie beveelt aan om de samenvatting te baseren op de vergelijking van de alternatieven en verder:
- het MER beknopt te houden;
- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in bijlagen op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen[28]];
- kaartmateriaal te voorzien van een leesbare ondergrond met de gebruikte topografische namen en een duidelijke legenda.

---

28 De startnotitie geeft hier een goede aanzet voor.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
locaties voor grootschalige opwekking
van windenergie in Zeeland

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 9 januari 1996 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Directie Ruimte, Milieu en Water

Provincie Zeeland

Het Groene Woud 1 Middelburg Postadres: postbus 165 4330 AD Middelburg
telefoon (0118) 63 17 00 fax (0118) 63 47 56

bericht op brief van: -
uw kenmerk: -
ons kenmerk: 959444/339/14
afdeling: Ruimtelijke Ontwikkeling
bijlage(n): div.
behandeld door: T. Westerhof/J. Willemse
doorkiesnummer: 0118-631240
onderwerp: MER-procedure lokaties windenergie

Aan commissie voor de Milieu-effectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Commissie voor de milieu-effectrapportage	
ingekomen :	17 JAN. 1996
nummer :	086-95
dossier :	752-1+/m9 4x
kopie naar :	3c-pred-bibl

verzonden: 16 JAN. 1996

Middelburg, 9 januari 1996

Geachte commissie,

Wij bieden u bij deze de startnotitie voor de milieu-effectrapportage Lokaties voor grootschalige opwekking van windenergie in Zeeland aan, overeenkomstig artikel 7.13, lid 1 van de Wet milieubeheer.

Wij verzoeken u advies uit te brengen over het geven van de richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport, overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer.

Als bijlage zijn in de startnotitie de concept-richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport opgenomen. Indien mogelijk zouden wij uw advies in de vorm van een reactie op de concept-richtlijnen ontvangen.

Wij verzoeken u ons zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 21 maart 1996, te adviseren.

De kennisgeving inzake de start van de procedure is bijgevoegd.

Hoogachtend,

GEDEPUTEERDE STATEN VAN ZEELAND,

voorzitter,

griffier,

RMW(0)

BIJLAGE 2

Openbare kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 12 d.d. 17 januari 1996

Directie Ruimte,
Milieu en Water

Provincie Zeeland

Kennisgeving

Milieu-effectrapportage lokaties voor grootschalige opwekking van wind-energie

In 2000 dient op grond van de Bestuursovereenkomst Windenergie 250 MW aan windenergievermogen in Zeeland realiseerbaar te zijn. Op dit moment is 50 MW gerealiseerd of ver gevorderd in de planvorming. Doelstelling is de resterende 200 MW ruimtelijk mogelijk te maken in het herziene streekplan Zeeland (het m.e.r.-plichtig besluit). Gedeputeerde staten zullen een milieu-effectrapport opstellen om inzicht te verkrijgen in de gevolgen die dit besluit heeft voor het milieu.

Opmerkingen
Schriftelijke reacties over de startnotitie en de daarin opgenomen concept-richtlijnen tot en met 15 februar 1996 richten aan Gedeputeerde Staten, afd.ro, Postbus 165, 4330 AD Middelburg.

Ter inzage
De startnotitie ligt van 19 januari tot en met 15 februari 1996 ter inzage bij het provinciaal informatiecentrum, Abdij 9 te Middelburg en in alle gemeentehuizen, tijdens de kantoor uren.

Informatie
Over de procedure tel.0118-631240. De startnotitie kan worden aangevraagd onder tel. 0118-631400.

Het Groene Woud 1, Postbus 165, 4330 AD Middelburg.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Provinciaal Bestuur Zeeland

Bevoegd gezag: Provinciaal Bestuur Zeeland

Besluit: herziening Streekplan Zeeland

Categorie Besluit m.e.r.: 22.4

Activiteit: Ter stimulering van gebruik van duurzame energiebronnen heeft de Nederlandse rijksoverheid in 1991 een bestuursovereenkomst gesloten met zeven windrijke provincies. De provincies hebben een taakstelling op zich genomen om de plaatsing van windmolens met een totaal vermogen van 1000 MW mogelijk te maken voor het jaar 2000. Zeeland deelt in deze taakstelling. In het provinciaal milieubeleidsplan *Kerend Tij 2* is het Zeeuwse aandeel in de taakstelling, 250 MW, bevestigd. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen kleinschalige (A-), middelgrote (B-) en grootschalige (C-)locaties. In de streekplanuitwerking *Windenergie* zijn kansrijke B- en C-locaties aangeduid als speerpuntlocaties. Deze streekplanuitwerking was echter zonder m.e.r. tot stand gekomen. Inmiddels wordt de indeling in A-, B- en C-projecten niet meer gebruikt. Ten behoeve van de keuze van grootschalige locaties in een herziening van het streekplan zal een milieu-effectrapport (MER) worden opgesteld.

Procedurele gegevens:
kennisgeving startnotitie: 17 januari 1996
richtlijnenadvies uitgebracht op: 14 maart 1996

Bijzonderheden: De startnotitie bevatte al een eerste afbakening van zoekgebieden en concept-richtlijnen voor het MER. In het richtlijnenadvies beveelt de Commissie onder andere aan om binnen de provinciale taakstelling de samenhang tussen het zoeken naar grootschalige en naar kleinschaliger windenergielocaties aan te geven en om een duidelijke en systematische methode te gebruiken bij het zoeken naar alternatieven. Ook vroeg ze duidelijk te maken hoe de afbakening van gebieden in de startnotitie is verlopen en wellicht enkele argumenten hiervoor te heroverwegen; om te overwegen de uiteindelijke afbakening van alternatieven niet zo strikt te maken, dat er in de uitvoering geen flexibiliteit meer bestaat; en om ook naar milieu-effecten over de provinciegrenzen heen te kijken.

Samenstelling van de werkgroep:
ir. M.M.U. van Dis (voorzitter)
drs. ing. F. Hagg
ir. W.H.A.M. Keijsers
ing. R.L. Vogel

Secretaris van de werkgroep: drs. M. Odijk.

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	960118	Familie W.P. de Wolf-Cornelisse	Middelburg	960220
2.	960122	Technisch bureau Hollijk B.V.	Hengelo	960220
3.	960129	Waterschap Hulster Ambacht	Hulst	960220
4.	960131	Waterschap De Drie Ambachten	Terneuzen	960220
5.	960131	NS Railinfrabeheer, Regio Zuid	Eindhoven	960220
6.	960206	Natuur- en Recreatieschap de Grevelingen	Den Haag	960220
7.	960205	Havenbedrijf Antwerpen, Technische Dienst	Antwerpen	960220
8.	960206	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Oostburg	Oostburg	960220
9.	960206	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Noord-Beveland	Kortgene	960220
10.	960207	Provincie Zeeland, Directie Ruimte, Milieu en Water, Stuurgroep Oosterschelde	Middelburg	960220
11.	960208	Nederlandsche Omroep-Zendermaatschappij N.V.	Lopik	960220
12.	960212	Ministerie van Verkeer en Waterstaat DG Rijkswaterstaat, Directie Zeeland	Middelburg	960220
13.	960212	Landbouwschap, Gewestelijke Raad voor Zeeland	Goes	960220
14.	9602..	P.J. Temmerman	Hoofdplaat	960220
15.	960213	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Tholen	Sint-Maartensdijk	960220
16.	960213	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Reimerswaal	Kruiningen	960220
17.	960213	Ministerie Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Zuidwest	Dordrecht	960220
18.	960213	Havenschap Vlissingen	Vlissingen-Oost	960220

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
19.	960214	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Hontenisse	Kloosterzan-de	960220
20.	960214	Provincie Zeeland, Provinciale Commissie Milieubeheer en Waterhuishouding	Middelburg	960220
21.	960214	Vereniging Benegora Leefmilieu v.z.w.	Putte	960220
22.	960214	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Ossendrecht	Ossendrecht	960220
23.	960214	N.V. Delta Nutsbedrijven	Middelburg	960220
24.	960216	Nederlandse Windenergievereniging NEWIN	Delft	960220
25.	960221	Zeeuwse Milieufederatie en anderen	Goes	960226
26.	960214	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Algemeen Milieu- en Natuurbeleid	Brussel	960226
27.	960215	H. Risseeuw	Schoondijke	960226
28.	960215	Zeeuwind	Goes	960226
29.	960215	Waterschap Zeeuwse Eilanden	Goes	960226
30.	960214	Wildbeheereenheid *Hontenisse e.o.*	Goes	960226
31.	960216	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Sas van Gent	Sas van Gent	960226
32.	960216	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Woensdrecht	Hoogerheide	960226
33.	960222	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Zelzate	Zelzate	960229
34.	960222	Vereniging van Burgemeesters, Wethouders en Secretarissen op Schouwen-Duiveland	Bruinisse	960229
35.	960222	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Valkenisse	Valkenisse	960313
36.	960223	Gemeente Assenede, arrondissement Eeklo	Assenede	960313
37.	960223	Provincie Noord-Brabant	Den Bosch	960313
38.	960308	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Terneuzen	Terneuzen	960313